

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**



Педагогічний факультет

Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ЦИФРОВА ТА ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітня програма «Професійна освіта. Цифрові технології»
Спеціальність 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)
Спеціалізація 015.39 Цифрові технології
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри педагогіки та
освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика
Протокол № 7 від 10 грудня 2024 р.

м. Івано-Франківськ – 2024

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Цифрова та інформаційна культура
Викладач (-і)	Деренюк Мар'яна Петрівна
Контактний телефон викладача	0978096626
Е-mail викладача	mariana.dereniuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредитів ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Очно/дистанційно (вівторок 14:00-16:00)
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Курс «Цифрова та інформаційна культура» спрямований на формування ключових компетентностей, необхідних для ефективного функціонування в умовах сучасного цифрового суспільства. Основна увага приділяється дослідженню фундаментальних аспектів інформаційної культури, розумінню цифрових технологій та їх впливу на різні аспекти професійної та повсякденної діяльності.</p> <p>У рамках курсу студенти вивчають концептуальні засади цифрової грамотності, принципи безпеки в цифровому середовищі, етику роботи з інформацією, а також сучасні інструменти управління та обробки даних. Особливий акцент зроблено на розвиток навичок критичного мислення, аналізу інформації та адаптації до швидкозмінного цифрового середовища.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета: формування у здобувачів освіти цілісного розуміння принципів цифрової та інформаційної культури, розвиток навичок критичного аналізу інформаційного контенту, цифрової грамотності та відповідального використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.</p> <p>Цілі:</p> <p>забезпечити теоретичне засвоєння основ цифрової та інформаційної культури, включаючи її історію, ключові концепції та роль у суспільстві;</p> <p>сформувати навички цифрової грамотності, зокрема аналізу, управління та обробки даних у різних професійних контекстах;</p> <p>ознайомити з принципами інформаційної безпеки, захисту персональних даних та конфіденційності в цифровому середовищі;</p> <p>розвинути здатність критично аналізувати інформаційний контент, виявляти маніпуляції, фейкову інформацію та інформаційні впливи;</p> <p>розширити уявлення студентів про етичні принципи роботи з інформацією, включаючи захист інтелектуальної власності та дотримання авторських прав;</p> <p>сприяти розвитку практичних умінь застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності;</p> <p>вивчити вплив цифрових технологій на суспільні процеси, культуру та особистість, включаючи питання цифрової нерівності та цифрової етики;</p> <p>забезпечити засвоєння основ цифрового менеджменту, зокрема управління цифровими проєктами, автоматизації процесів та інтеграції технологій у різні сфери діяльності;</p> <p>сформувати у студентів здатність адаптуватися до динамічних змін у цифровому середовищі та оцінювати перспективи використання нових технологій.</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p>Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в професійній освіті, що передбачає застосування певних теорій і методів педагогічної науки та інших наук відповідно до спеціалізації і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p>Результатом вивчення дисципліни має бути сформованість таких компетентностей:</p> <p>Загальні компетентності (ЗК):</p>	

ЗК 01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 05. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 06. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 08. Здатність працювати в команді.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 01. Здатність застосовувати освітні теорії та методології у педагогічній діяльності.

СК 04. Здатність спрямовувати здобувачів освіти на прогрес і досягнення.

СК 05. Здатність використовувати сучасні інформаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення та інтегрувати їх в освітнє середовище.

СК 14. Здатність збирати, аналізувати та інтерпретувати інформацію (дані) у сфері цифрових технологій.

Програмні результати навчання:

ПР 07. Аналізувати та оцінювати ризики, проблеми у професійній діяльності та обирати ефективні шляхи їх вирішення.

ПР 13. Застосовувати у професійній діяльності сучасні дидактичні та методичні засади викладання навчальних дисциплін і обирати доцільні технології та методики в освітньому процесі.

ПР 20. Емпатійно взаємодіяти, відповідати за прийняття рішень в межах своєї компетенції, дотримуватися стандартів професійної етики.

ПР 22. Застосовувати програмне забезпечення для e-learning і дистанційного навчання і здійснювати їх навчально-методичний супровід.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс	Нормативний / вибірковий
5	Професійна освіта (за спеціалізаціями)	3	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин		
	лекції	заняття	сам. робота
Тема 1. Цифрова та інформаційна культура як феном сучасного суспільства. Складові поняття «цифрова культура» та «інформаційна культура». Цифрова та інформаційна культура: визначення, підходи та напрями дослідження. Етапи розвитку та об'єкти інформаційної культури. Інформаційна культура особистості.	2		4
Тема 2. Інформаційне суспільство. Інформаційне суспільство як етап розвитку людства. Інформаційне суспільство та його характеристики. Інформаційна культура як сегмент	2		4

культури суспільства. Інформатизація українського суспільства.			
Тема 3. Цифрова культура та креативно-інноваційний потенціал особистості. Алгоримічне мислення та культура як основа цифрової культури особистості. Креативність як soft skill особи в цифрову епоху. Важливість алгоритмічного мислення для фахівця зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).	2		4
Тема 4. Цифрова гуманітаристика. Визначення та еволюція цифрової гуманітаристики. Міжнародний та український контекст розвитку цифрової гуманітаристики. Міждисциплінарний характер та основні методи цифрової гуманітаристики. Роль цифрової гуманітаристики у збереженні та популяризації культурної спадщини. Виклики та перспективи цифрової гуманітаристики в Україні.	2		4
Тема 5. Інформаційні ресурси та інформаційні системи. Змістовні властивості та ознаки інформаційних ресурсів. Інформаційний продукт та Інформаційний товар. Інформаційна система. Види інформаційних систем. Інформаційні війни.	2		4
Тема 6. Використання ЗМІ в інформаційних операціях. Коментарі. Фреймінг. Інформаційний шум.	2		4
Тема 1. Цифрова культура як складова інформаційної та загальної культури. Цифрова культура особистості в контексті її загальної та інформаційної культури. Цифрова культура та якісне споживання інформації. Цифрова культура та креативність.		2	4
Тема 2. Цифрова нерівність і цифрове суспільство. «Цифрова нерівність» як суспільне явище. Політичні, економічні та соціальні аспекти цифрової нерівності. Боротьба з цифровою нерівністю на міжнародному та державному рівнях. Діяльність Міністерства цифрової трансформації України, у боротьбі з цифровою нерівністю в Україні. Сутність, мета та завдання Smart City. Інфраструктура Smart City. Іноземний і вітчизняний досвід Smart City.		2	4

<p>Тема 3. Цифрова грамотність і цифрові компетентності. Основні складові цифрової грамотності та цифрової компетентності. Рамки цифрової компетентності для громадян України, аргументація необхідності запровадження. Структурні рамки цифрової компетентності для громадян України. Зміст рамки цифрової компетентності для громадян України. Можливості використання рамки цифрових компетентностей.</p>		2	4
<p>Тема 4. Цифрова освіта. Цифрова самоосвіта. Цифрова компетентність як ключова компетентність для освіти впродовж життя. Сучасне цифрове освітнє середовище. Цифрові технології в процесі очного, змішаного та дистанційного навчання. Цифрові технології у самоосвіті.</p>		2	4
<p>Тема 5. Цифрові сервіси та застосунки (сутність, типи, характеристики). Основні інтернет-сервіси та їх значення у цифровому середовищі. Сервіси веб 2.0. «Застосунки»: типи, види, особливості використання. Цифровий інструментарій для онлайн спілкування. Топ месенджерів в Україні та світі. Питання безпеки месенджерів.</p>		2	4
<p>Тема 6. Культурні установи – хаби цифрової освіти в Україні. Проєкт Міністерства цифрової трансформації України «Дія. Цифрова освіта». Обґрунтування потреби, результати дослідження, старт. Цифрова грамотність під час війни. Оновлена платформа «Дія. Цифрова освіта». Досвід хабів цифрової освіти. Освітній серіал «Безпека в цифровому середовищі»</p>		2	4
<p>Тема 7. Нові медіа як феномен цифрової та інформаційної культури. Поняття нових медіа: визначення, класифікація та особливості. Інтерактивність і персоналізація як ключові риси нових медіа. Вплив нових медіа на формування суспільної думки та масової культури.</p>		2	4
<p>Тема 8. Масмедіа і медіакультура. Медіакультура як форма відображення суспільних цінностей та ідеологій. Взаємодія масмедіа та аудиторії: теорії</p>		2	4

впливу і комунікаційні моделі. Проблеми дезінформації та маніпуляції у масмедіа.			
Тема 9. Тренди розвитку медіа. Медіаплатформи нового покоління: подкасти, стримінгові сервіси, інтерактивний контент. іЕкологічність медіа: тренд на сталий розвиток у контент-індустрії.		2	4
ЗАГ:	12	18	60

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>100 бальна система: 60 балів протягом семестру на практичних заняттях, 25 балів за тестування на платформі https://d-learn.pnu.edu.ua/ та 15 балів за творчі завдання.</p> <p>Система оцінювання курсу відбувається згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти, що регламентовані в університеті.</p> <table border="1" data-bbox="780 857 1533 1256"> <thead> <tr> <th colspan="3">Шкали оцінювання</th> </tr> <tr> <th>університетська</th> <th>національна</th> <th>шкала ЄКТС</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>90-100</td> <td rowspan="5">зараховано</td> <td>A</td> </tr> <tr> <td>80-89</td> <td>B</td> </tr> <tr> <td>70-79</td> <td>C</td> </tr> <tr> <td>60-69</td> <td>D</td> </tr> <tr> <td>50-59</td> <td>E</td> </tr> <tr> <td>26-49</td> <td rowspan="2">не зараховано</td> <td>FX</td> </tr> <tr> <td>1-25</td> <td>F</td> </tr> </tbody> </table> <p>«відмінно» – студент демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, наводить повний обґрунтований розв’язок прикладів та задач, аналізує причинно-наслідкові зв’язки; вільно володіє науковими термінами;</p> <p>«добре» – студент демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його до розв’язання конкретних прикладів та задач, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності розв’язках;</p> <p>«задовільно» – студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє правильно застосувати набуті знання до розв’язання конкретних прикладів та задач, нечітко, а інколи й невірно формулює основні твердження та причинно-наслідкові зв’язки;</p>	Шкали оцінювання			університетська	національна	шкала ЄКТС	90-100	зараховано	A	80-89	B	70-79	C	60-69	D	50-59	E	26-49	не зараховано	FX	1-25	F
Шкали оцінювання																							
університетська	національна	шкала ЄКТС																					
90-100	зараховано	A																					
80-89		B																					
70-79		C																					
60-69		D																					
50-59		E																					
26-49	не зараховано	FX																					
1-25		F																					

	«незадовільно» – студент не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами.
Вимоги до письмових робіт	<p>Письмові роботи пропонуються у формі тестових завдань, розміщених у системі d-learn та творчих завдань.</p> <p>Творче завдання є видом позааудиторної роботи студентів навчально-дослідного чи проєктно-конструкторського характеру, що виконується на основі самостійного вивчення частини програмового матеріалу або його систематизації та узагальнення, для практичного застосування і завершується представленням результатів на занятті. Зміст, структура, порядок подання та представлення творчих завдань розміщуються на платформі дистанційного навчання та доводяться до відома студентів перед початком його виконання.</p> <p>Поточний контроль 60 балів (усне та письмове оцінювання). Тестування 25 балів.</p> <p>Творчі завдання 15 балів.</p> <p>Всього 100 балів.</p>
Практичні заняття	<p>Практичне заняття проводиться з метою формування у студентів умінь і навичок з предмету, вирішення сформульованих завдань, їх перевірка та оцінювання. За метою і структурою практичні заняття є ланцюжком, який пов'язує теоретичне навчання і навчальну практику з дисципліни, а також передбачає попередній контроль знань студентів. Оцінка за практичне заняття враховується при виставленні підсумкової оцінки з дисципліни.</p> <p>Під час практичних занять студенти усно доповідають на обрані питання, дають відповіді на додаткові питання викладача, доповнюють один одного за різними питаннями практичного заняття, приймають участь в обговоренні практичних питань, вирішують ситуаційні вправи, проходять тестування, використовують сучасні інтерактивні методи отримання знань. Така форма надає студенту можливість отримати максимум 60 балів протягом семестру.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	Здобувач допускається до підсумкового контролю, якщо виконав більше 60% завдань курсу, відпрацював всі заняття і за результатами оцінювання (бали за практичні заняття і самостійну роботу) набрав не менше 25 балів.
Підсумковий контроль	Залікова (підсумкова) оцінка (макс. 100 балів) виставляється у результаті сумування отриманих балів на практичних заняттях та за усі види виконаних робіт.
7. Політика навчальної дисципліни	

Письмові роботи: Планується виконання здобувачами освіти обов'язкової письмової роботи, про яку йшлося у попередньому розділі. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у визначені керівником терміни, загалом, не пізніше дня проведення останнього семінарського заняття. Під час роботи над індивідуальним завданням не допустимо порушення академічної доброчесності.

Академічна доброчесність: Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів та правил поведінки членів університетської громади, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначаються Кодексом честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Відвідування занять: Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що здобувачі відвідають лекції і практичні заняття з дисципліни. Засвоєння пропущеної теми лекції з поважної причини перевіряється під час складання підсумкового контролю. Пропуск лекції з неповажної причини відпрацьовується студентом відповідно вимог кафедри, що встановлені на засіданні кафедри (співбесіда, реферат тощо). Пропущені практичні заняття, незалежно від причини пропуску, студент відпрацьовує згідно з графіком консультацій, отримані студентом під час засвоєння відповідної теми на практичному занятті перескладаються викладачеві, який веде заняття до складання підсумкового контролю з обов'язковою відміткою у журналі обліку роботи академічних груп.

Неформальна освіта: Здобувачі вищої освіти мають право на перезарахування результатів навчання набутих у неформальній освіті згідно відповідного Положення Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника»: <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf-stefanyka.pdf>

Також здобувачі вищої освіти можуть самостійно на платформах Prometheus, Coursera, edEx, edEra, FutureLearn та інших опановувати матеріал для перезарахування результатів навчання.

8. Рекомендована література

Основна

1. Волкова Н. Інформаційна культура особистості в умовах інформатизації суспільства. *Педагогіка вищої та середньої школи*. 2005. № 11. С. 60-66.
2. Ворон О. Інформаційна культура як загальнонаукова та педагогічна проблема. *Нова педагогічна думка*. 2015. № 1. С.149-151.
3. Гаврілова Л., Воронова Н. Цифрова культура як феномен сучасного інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*. 2018. № 48. С. 21-34.
4. Галета Я. Інформаційна культура в професійній підготовці майбутнього педагога. *Рідна школа*. 2011. № 11. С. 24-27.
5. Головка О. Цифрова культура та інформаційна культура: права людини в епоху цифрових трансформацій. *Інформація і право*. 2019. № 4 (31). С. 37-44.
6. Гуревич Р. Інформаційна культура педагога як необхідний компонент сучасної освіти. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2010. № 23. С. 190-195.
7. Деренюк М. Основні підходи до тлумачення поняття медіаосвіти у польській та українській педагогічній науці. *Наукові інновації та передові технології*. 2023. № 12 (26). С.546-558.
8. Інформаційна культура: конспект лекцій / Є.Є. Шабала, В.В. Ключова - Київ: КНУБА, 2023. 100 с.
9. Інформаційна культура: навч. посібн. / за заг. ред. проф. Палехи Ю.І. Київ : Видавництво Ліра-К, 2020. 400 с.
10. Карпенко О., Прокопів Л. Онлайн навчання у закладах вищої освіти в умовах російсько-української війни. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. № 63 (2). С.203-208.
11. Кириченко М. Цифрова культура як результат розвитку культури інформаційного суспільства. *Гілея*. 2017. № 124. С. 179-182.
12. Лазоренко С. Інформаційно-цифрова культура: засади її розвитку у майбутніх фахівців фізичної культури і спорту. *Технології електронного навчання*. 2020. № 4. С. 36-40.

13. Малишевський О. Інформаційна культура: від інформаційної грамотності до інформатичної компетентності. *Педагогічні науки*. 2004. № 36. С. 100-104.
14. Олійник Ю. Інформаційна культура особистості—актуальна освітня проблема. *Педагогічні науки*. 2013. № 1 (63). С.187-193.
15. Панченко О., Панченко Л. Інформаційна безпека та інформаційна культура в сучасному інформаційному суспільстві. *Правова інформатика*. 2015. № 2(46). С. 32-38.
16. Прокопів Л., Єгорова І., Деренюк М., Досин В. Формування емоційного інтелекту в майбутніх фахівців різних галузей: диференційований підхід. *Молодь і ринок*. 2023. № 3 (211). С.129-133.
17. Прудникова О. (2016). Інформаційна культура інформаційного суспільства: філософський вимір. *Вісник НЮУ імені Ярослава Мудрого*. 2016. № 4 (31). С. 44-53.
18. Степанов В. Інформаційна культура сучасного інформаційного суспільства. *Вісник Харківської державної академії культури*. 2009. № 27. С. 91-97.

Допоміжна

1. Гаврілова Л., Топольник Я. (2017). Цифрова культура, цифрова грамотність, цифрова компетентність як сучасні освітні феномени. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2017. № 61 (5). С. 1-14.
2. Павлюк Р. Інформаційна компетентність та інформаційна культура сучасного фахівця. *Наукові записки Малої академії наук України*. 2013. № 3. С. 409-417.
3. Пожуєв В. Інформаційна культура інформаційного суспільства. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2007. № 29. С. 4-17.
4. Прудникова О. Інформаційна культура українського суспільства: цивілізовані стандарти та вітчизняні реалії. *Філософія науки: традиції та інновації*. 2013. № 2. С. 227- 238.
5. Степаненко А. Інформаційна культура як складова загальної культури суспільства. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2013. № 6. С. 254-260.
6. Шовш К. Інформаційна культура педагога: проблеми визначення та формування. *Соціальна робота в Україні: теорія і практика*. 2015. № 1 (4). С. 47-56.
- 7.

Інтернет-ресурси

1. Безпека в інтернеті. Матеріали та ресурси. / сайт Інститут модернізації змісту освіти. URL: <https://imzo.gov.ua/diyalnist/bezpeka-v-interneti/>
2. Дія. Цифрова освіта. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/>
3. Затверджені стандарти вищої освіти. /Сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/>
4. Опис рамки цифрової компетентності для громадян України. URL: https://osvita.diia.gov.ua/uploads/1/7451-ramka_cifrovoi_kompetentnosti.pdf
6. Платформи для вдосконалення навичок і саморозвитку /Сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/news/platformi-dlya-vdoskonalennya-navichok-i-samorozvitku>
7. 8. Цифрограм. Національний тест на цифрову грамотність. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/digigram>
9. Цифрові сервіси для освіти України: створено інформаційний ресурс / сайт Міністерства освіти і науки України 05.12.2022. URL: <https://mon.gov.ua/news/tsifrovi-servisi-dlya-osviti-ukraini-stvoreno-informatsiyiy-resurs>

Викладач:

доктор філософії,
асистент кафедри педагогіки та
освітнього менеджменту ім. Б. Ступарика

Мар'яна ДЕРЕНЮК